

WSTĘP

Skryba zakonny potrzebował na przepisanie książki kilku lat. W efekcie liczba publikacji ograniczała dostępność do zasobów wiedzy spisanej przez człowieka. Nie od razu też wynalezienie druku zmieniło tę sytuację. Musiało upłynąć wiele lat, zanim książka stała się medium masowym docierającym do milionów ludzi. Dziś nowoczesne technologie umożliwiają człowiekowi natychmiastowe dotarcie do gigantycznych zbiorów wiedzy. Ten zalew informacyjny przekłada się na niespotykany dotychczas postęp naukowo-techniczny wymuszający ciągłe rozszerzanie wiedzy i umiejętności, jakimi musi dysponować człowiek. W efekcie wzrasta znaczenie permanentnego kształcenia, dokształcania i samokształcenia. To z kolei wzmacnia nacisk na edukację, która coraz mniej radzi sobie z nadążaniem za potrzebami, staje się coraz częściej niewydolna. Dostrzegając powstający dysonans pomiędzy potrzebami a możliwościami edukacyjnymi, wielu badaczy podejmuje wysiłki zmierzające do znalezienia wyjścia z tej sytuacji. Jesteśmy świadkami prowadzenia licznych eksperymentów edukacyjnych, których celem jest zaradzenie powstającym problemom. Próby takie obserwujemy zarówno na płaszczyźnie poszukiwań nowych metod kształcenia, jak i modernizowania dotychczas funkcjonujących w praktyce edukacyjnej. Jedną z metod przyszłościowych coraz częściej wykorzystywanych w edukacji jest kształcenie na odległość. Ma ono już bogatą i długą historię, ale dopiero wykorzystanie nowoczesnych technologii do tego kształcenia spowodowało wzrost jego znaczenia w edukacji. Ze względu na wiele rodzajów edukacji na odległość mamy do czynienia z występowaniem zróżnicowanych procesów nauczania–uczenia się, wokół których powstają liczne kontrowersje.

Wspomniane kontrowersje pogłębiają się w miarę wprowadzania do procesu dydaktycznego coraz bardziej zaawansowanych technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Także nie bez znaczenia dla toczących się dyskusji są sprzeczne wyniki licznych badań nad skutecznością edukacji na odległość. Doniesienia wynikające z badań wykazują na wysokie efekty dydaktyczne i społeczne, które opisy-

wane są entuzjastycznie przez teoretyków i praktyków edukacji. Mamy również i takie wyniki, które wykazują skutki odwrotne, gdzie uzyskiwane rezultaty badań są znacznie mniej optymistyczne od stosowania innych metod dydaktycznych. Wiele eksperymentów wykazuje różne słabości procesu kształcenia na odległość. Istotne zróżnicowanie w ocenie kształcenia na odległość prowadzi do licznych dyskusji i polemik nad przyczynami takiego stanu rzeczy. Ze względu na znaczenie e-learningu dla współczesnej edukacji autorzy niniejszej książki zdecydowali się wziąć udział w tej debacie. Ponieważ dyskusja wymaga prowadzenia analiz na wielu płaszczyznach, w publikacji ujęte zostały różne jej poziomy ogólności. Obok prezentacji badań nad możliwościami i ograniczeniami e-learningu w edukacji występuje dyskusja nad rolą i miejscem doksztalcenia i samokształcenia nauczycieli w systemie edukacji na odległość. W książce dużo miejsca poświęcono też zagadnieniom związanym z portalami edukacyjnymi oraz serwerami.

W rozdziale pierwszym omówione zostały badania poświęcone kształceniu na odległość. Przekrojowe ujęcie badań pozwoliło ukazać zalety i wady różnych rodzajów tego kształcenia. Dzięki temu możliwa była ocena zasięgu oraz ograniczeń takiej edukacji.

Drugi rozdział poświęcony został problemom związanym z doksztalceniem i samokształceniem nauczycieli w edukacji na odległość. Ukazano tu czynniki ogólnopedagogiczne wpływające na środowisko kształcenia zdalnego oraz przeanalizowano technologie informatyczne wykorzystywane w zakresie tego typu nauczania.

Rozdział trzeci jest kontynuacją rozważań na temat doksztalcenia i samokształcenia nauczycieli za pomocą edukacji na odległość. Omówione zostały tu formy, metody i środki kształcenia. Duży nacisk położony został na ukazanie wykorzystania sieci Internet do procesu edukacyjnego.

Kolejne dwa rozdziały książki podejmują problem badań nad zastosowaniem technologii informacyjnej do doksztalcenia i samokształcenia nauczycieli. Proponowane są tu różne projekty badań, których celem jest ukazanie kształcenia na odległość z wielu punktów widzenia.

Rola i miejsce portali edukacyjnych w e-learningu jest przedmiotem rozważań rozdziału szóstego. Obecnie coraz częściej na świecie podejmuje się wysiłki budowy portali i stosowania ich w edukacji. Także w Polsce powstał pod patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej portal pod nazwą Scholaris. Został on omówiony w rozdziale siódmym.

W rozdziale ósmym podjęty został ważki problem budowy serwera edukacyjnego na bazie serwera wirtualnego. Przedstawiono w nim funkcje oraz zasady tworzenia serwera wirtualnego i możliwości jego wykorzystania w edukacji.

Na zakończenie rozważań o kształceniu na odległość zaprezentowane zostały eksperymentalne badania nad skutecznością dydaktyczną serwera edukacyjnego.

Oddana do rąk czytelnika książka zawiera szereg rozważań będących wynikiem eksperymentów prowadzonych w Zakładzie Technologii Kształcenia Instytutu Pedagogiki UMK w Toruniu w latach 1994–2005. Autorzy poszczególnych rozdziałów wykorzystali swoje wieloletnie doświadczenie wyniesione z badań m.in. realizowanych na Studium Podyplomowym „Technologia Informacyjna w Nauczaniu Niestacjonarnym”, na specjalności „Metody komputerowe Pedagogiki Szkolnej” (5-letnie studia dzienne) oraz „Technologii Informacyjnej” (2-letnie studia zaoczne).

Książka przeznaczona jest dla osób zajmujących się kształceniem na odległość, jak również dla tych wszystkich, których interesują problemy edukacji zdalnej.

Wyrażam wdzięczność recenzentom książki prof. prof. Stanisławowi Juszczykowi oraz Kazimierzowi Wencie, którzy zapoznali się z treścią książki i wpłynęli na jej ostateczny kształt.